

Catalunya i Castella, 1598-1652: "nosaltres i els altres"

01/2008 - Art i Història. Aquesta tesi ha analitzat la literatura i la iconografia de Catalunya i de Castella entre els anys 1598 i 1652, una època de grans tensions entre les institucions catalanes i la Monarquia Hispànica. L'objectiu és demostrar que les expressions artístiques poden ser fonts historiogràfiques per a l'anàlisi de les identitats col·lectives de caràcter nacional.

Gravat francès de 1641 o 1642 en el qual es mostra de manera al·legòrica la secessió de Catalunya, la qual el 1641 se separà de la Monarquia Hispànica i passà a formar part de la corona francesa. (Biblioteca Nacional de França. Département des Estampes et de la photographie)

D'ençà el 1598, les tensions entre les institucions de Catalunya i el poder reial, tensions inherents al sistema pactista català, s'accentuaren amb distints episodis de naturalesa jurídica i econòmica. Alhora, aquests encontres es multiplicaren a causa dels allotjaments dels terços reials al Principat i la guerra iniciada el 1635 entre la Monarquia Hispànica i França. Tot plegat, i especialment determinat pels successos de l'any 1640 i la posterior Guerra dels Segadors (1640-1652), provocà al Principat un reforçament de les assumpcions identitàries de caràcter nacional, reforçament motivat també per la percepció d'una contraidentitat castellana invasora i enemiga.

Per al coneixement d'aquestes identitats i de les visions que durant aquest període es generaren entre Catalunya i Castella, es fa necessari adreçar-se a fonts de distinta naturalesa i que, alhora, es complementen entre elles: d'una banda, documents on es reflecteixen les opinions i els sentiments més íntims de les persones que els van generar (memòries i diaris personals, epistolaris); de l'altra, altres tipus de produccions on es contenen aspectes més vinculats amb els debats ideològics i les voluntats dels seus creadors per tal d'incidir en el públic al qual es dirigien (obres d'història i de geografia, publicística, sermons, literatura i iconografia).

El gruix de la investigació doctoral se centra en l'estudi de manifestacions literàries i iconogràfiques produïdes tant des de Catalunya com des de Castella durant els anys 1598-1652 i en les quals es troben elaboracions relacionades amb les visions entre ambdues comunitats i amb els tòpics que mútuament s'aplicaven, tenint en compte la influència que hi exerciren els esdeveniments polítics i socials: quina visió transmetien les lletres castellanques sobre Catalunya i els catalans?, com hi apareixen aspectes com ara les queixes de les institucions catalanes al rei, la separació del Principat de la Monarquia Hispànica, la Guerra dels Segadors o bé el retorn després de 1652?, de quina manera la poètica catalana es va referir a qüestions com la defensa de la nació política catalana, les atrocitats cometes pels exèrcits reials a Catalunya, el dret dels catalans d'alçar-se contra el mal govern o bé els distints episodis de la guerra? I, per la banda de la iconografia, existiren imatges al·lusives als xocs institucionals i militars que es produïren entre la Monarquia Hispànica i les institucions catalanes?, quins condicionants (socials, polítics i econòmics, però també tècnics i de tradició) determinaren la naturalesa d'aquestes imatges i les diferències entre les produccions castellana i catalana?

L'objectiu de tot plegat és mostrar com literatura i iconografia, assumint-ne la seva naturalesa i limitacions, esdevenen també fonts per a la recerca històrica sobre les identitats col·lectives de caràcter nacional i les visions creuades entre comunitats del passat. En aquest cas, entre Catalunya i Castella durant el període 1598-1652.

Núria de Lucas Val

Departament d'Història Moderna i Contemporània

Universitat Autònoma de Barcelona

Tesi doctoral: "Catalunya i Castella, 1598-1652: "nosaltres i els altres" "Autora: Núria de Lucas Val, Director: Dr. Antoni Simon i Tarrés. Departament d'Història Moderna i Contemporània (UAB), 16 de novembre de 2007.